

Ders : 200**Konu : PEYGAMBERİMİZ (S.A.V.)'İN MEDİNE'DEKİ İCRAATLARI**

PEYGAMBER (S.A.V.) MEDİNE'DE

Resûlullah (s.a.v.) Medine'ye hicret ettikten sonra, Medine İslam Devleti'nin Başkanı olarak ilk olarak şu icraatları gerçekleştirdi:

KARDEŞLİĞİN TESİSİ

Mekke'den Medine'ye hicret edenlere "**Muhacir**" -hicret edenler- denir. Medineli olup, Mekkeli müslümanlara yardım edenlere de "**Ensar**" -yardım ediciler- denir.

Mekkeli ve Medineli müslümanlar bir arada yaşamaya hicretle birlikte başladı. Peygamberimiz (s.a.v.), ensar ve muhacirler arasında kardeşlik ilan etti. Muhacirler herşeyini Mekke'de bırakmıştı. Ensar bu durumdaki muhacirlere, "Bizim kardeşlerimiz geldi" diyerek yardıma koştu. Onları, gönüllerine, çorbalarına ve ekmeklerine ortak etti. İslam'ın evrensel özelliği hayata geçirildi. Bu amaçla 186 aile arasında kardeşlik kuruldu. Bunlar birbirlerine mirasçı oluyorlardı. Ancak daha sonra şu ayet-i kerime ile mirasçı olmalarına son verildi:

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ*

*"Sonradan iman eden ve hicret edip de sizinle beraber cihad edenler de sizdendir. Allah'ın kitabına göre rahim sahipleri (akrabalar) birbirlerine (varis olmağa) daha uygundurlar. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir."*¹

"İslam Kardeşliği"inde, soy ve kan bağı aranmaz, kabile ve renk ayırımı yapılmaz. Müslümanlar bu kardeşliğin gereğini çok iyi özümsemi ve buna uygun davrandı. İslam kardeşliğinin en ideal örneğini gösterdi. Ensar ve muhacirler olarak kısa sürede birbirleriyle kaynaştılar. Huzur ve barış içinde yaşadılar.

Müslümanlar arasında, birbirleriyle kardeş olma olayı iki kere olmuştu. Biri özel olarak Mekke'de muhacirler arasında idi, diğeri ise Medine'de Ensar ile muhacirler arasında olmuştu.

Bu kardeşliğin mânası; "Cahiliye taassubunun eriyip, İslam'dan başka hiç bir dinin kabul edilmemesi, soy, ırk ve memleket farklarının önemsenmemesi, insanların arasında takva ve ihlas ölçüsünden başka hiçbir üstünlük ve yücelik kabul edilmemesidir."²

MEDİNE (VATANDAŞLIK) SÖZLEŞMESİ

Medine'de asıl unsur Müslümanlardı. Fakat, yahudi ve müşrikler de vardı. Hepsi bir arada yaşıyordu. Resûlullah (s.a.v.) mü'minler arasında kardeşlik antlaşması yaptığı gibi, her çeşit cahiliye hastalığını, kabilecilik taassubunu ortadan kaldıran, cahiliye âdet ve geleneklerine fırsat tanımayan muahede akdi yaptı.

¹ Enfâl 8/75

² Fıkhu's-Sire, Ramazan el-Buti, sh. 209-213

Huzur ve barışın devamlılığı için, yapılan "Vatandaşlık Sözleşmesi"nin bazı maddeleri şöyleydi:

1. Antlaşmaya katılan taraflar, diğer milletlerden ayrı, bağımsız bir "ümme"yi teşkil ederler.
2. Yahudilerden müslümanlara tabi olanlar zulme uğramayacak, düşmanlarına yardım edilmeyip yahudiler desteklenecektir.
3. Yahudiler, dinlerinde hür ve serbesttirler. Bu serbestlik, onların hizmetçileri ve köleleri için de geçerlidir.
4. Suç işleyen kişinin sadece kendisi cezalandırılır. Ancak, suça iştirak edenler varsa, onlar da cezalarını görürler.
5. Yahudilere sığınanlar, bizzat yahudiler gibi değerlendirilir ve onlarla aynı hükümlere tabi olurlar.
6. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in izni olmadan, yahudilerden hiç bir kimse müslümanlarla birlikte bir askeri sefere katılamaz.
7. Yahudiler, müslümanlarla birlik olup savaşa çıktıklarında, tarafların masrafları kendilerine ait olacaktır.
8. Savunmada ve savaşta ortak hareket edilecektir.
9. Medine ve çevresinde kan dökmek yasaktır.
10. Taraflardan hiç birisi diğerine karşı saldırıda bulunmayacaktır. Zulüm görene ise yardım edecektir.
11. Taraflar arasında meydana gelecek anlaşmazlıklar Allah'ın Resûlüne götürülecektir.
12. Kureyş müşrikleri ve onların yardımcıları himaye edilmeyecektir.
13. Taraflardan herhangi birisi, diğerini bir barış antlaşmasına davet ederse; davet edilen taraf buna uyacaktır.
14. Antlaşma şartlarına kesin olarak uyulacaktır.³

Bu antlaşma ile Medine Site Devleti'nin sınırları belirlenmiş, yönetimin başına Hz. Muhammed (s.a.v.) geçmişti.

Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de bir yandan "Kardeşlik Antlaşmaları", diğer yandan da "İttifak Antlaşmaları" yaptı. Birlikte yaşamının esenliği için güç birliğine ve dayanışmaya önem verdi. Ancak bununla da yetinmedi. Ticaret yollarının ve Medine'nin güvenliği için devriyeler çıkarılması gibi askeri tedbirler de aldı. Bu amaçla kendisinin başında bulunduğu harp veya seferlere "Gazve", kendisi başında olmaksızın komutan tayin ettiği harp ve seferlere de "Seriyye" denilmektedir.

Kureyşliler, muhacir müslümanlara bir haber göndererek: "Yesrib'e kaçıp da bizden kurtulmanız sizi aldatmasın. Size gelecek, hepinizi yok edecek, kendi yerinizde sizin kökünüzü kurutacağız" dediler.

Bu çeşit sözler, sadece kuru bir tehditten ibaret değildi. Efendimiz (s.a.v.) Kureyş'in savaş planlarına ve kötü niyetlerine kesin gözüyle bakıyordu. Bunun için ya uyumuyor, ya da sahabelerden nöbetçi bulunduruyordu. Müslim "Sahih" inde Hz. Aişe'den naklediyor:

Resûlullah (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde bir geceyi uykusuz geçirdi ve: "Keşke ashabımdan sâlih bir zat bu gece yanımda nöbet tutsa!" buyurdu. Biz bu durumda iken birden silah şakırtısı duyduk.

Efendimiz (s.a.v.): "Kim o?" dedi. Dışarıdan:

"Sa'd b. Ebî Vakkas" diye cevap geldi. Efendimiz (s.a.v.):

³ İslam Tarihi, M. Asım Köksal, C.1, sh.174-178.

"Niçin geldin?" diye sordu. Sa'd:

"Kalbime Resûlullah (s.a.v.)'e bir şey olur diye korku geldi. Nöbet tutmaya geldim." dedi. Resûlullah (s.a.v.) de ona dua etti. Sonra da uyudu.⁴

Yine Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.v.) için gece nöbet tutulurken:

وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

"Allah seni insanlardan korur"⁵ ayeti nazil olunca Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz; "Arkadaşlar gidebilirsiniz. Beni Allah (c.c.) korumaktadır." buyurdu.⁶

MESCİD-İ NEBEVİ'NİN İNŞASI

Mescid-i Nebevi, Kâbe'den sonra müslümanlar için ikinci derece de kutsal mescittir. İslam Tarihinde de Kuba Mescidi'nden sonra yapılan ikinci mescittir. Hicret esnasında Resûlullah (s.a.v.)'in devesinin çöktüğü iki yetime ait arsa satın alınarak, arsa üzerinde yapımına başlanmış ve 7 ayda tamamlanmıştı.

Temelleri taştan, duvarları ise kerpiç ve çamurdan yapıldı. Tavanına hurma dalları kondu. Direkleri de hurma ağaçlarından kesildi, yere kum ve çakıl döşendi. Mescide üç kapı açıldı. Mescidin uzunluğu 40 metre idi. Kiblesi Kûdüs'e doğru idi.

Mescid inşa edilirken Peygamberimiz (s.a.v.) bizzat çalışmıştır.⁷ Hatta kerpiç ve taş taşırken şöyle diyordu:

"Gerçek hayat sadece ahiret hayatıdır. Allah'ım! Ensar ve Muhacirleri affet!"⁸

Mescidin bitişiğine Peygamberimiz'in evi olarak bir bölüm ayrıldı. Ayrıca, bir de "Suffa" ilave edildi.

EZAN VE İLK NÜFUS SAYIMI

Mescid-i Nebi'nin yapımı tamamlanmış, cemaatle namaz kılınmaya başlanmıştı. Namaz vakti gelince, Bilâl-i Habeşî (r.a.), Peygamberimiz (s.a.v.)'in emriyle; "Namaz! Namaz!" veya "Namaz toplayıcıdır!" diye seslenirdi. Ancak uzakta oturanlar namaza yetişemez, üzümlerdi. Bu hâl cemaate ağır gelmeye başlamıştı. Bu nedenle bir meşveret meclisi toplandı. Bu toplantıda:

- Namaz vakitlerinin bildirilmesi için çan veya boru çalınması,
- Yüksek bir yerde ateş yakılması,
- Namaz vakitlerinde bayrak dikilmesi gibi teklifler ileri sürüldü.

Peygamberimiz (s.a.v.), bunları uygun görmedi. İstişare heyeti karar vermeden dağıldı. Herkes endişe içinde idi. Ensardan Abdullah b. Zeyd (r.a.) bir rüya gördü ve Peygamberimiz (s.a.v.)'e anlattı. O da: "Gördüğünü Bilâl'e öğret!" buyurdu.

Bilâl-i Habeşî (r.a.), Medine'nin en yüksek yerine çıkararak ezan okudu. "Allahu Ekber – Allahu Ekber" – Allah en büyüktür, Allah en büyüktür – tekbirini güzel sesiyle Medine semalarına ulaştırdı.

⁴ Müslim, Fezailüs'-Sahabe, 5

⁵ Maide 5/67

⁶ Tirmizi, Tefsir, 48

⁷ Peygamberimiz Hayat ve Daveti, Safiyyürahman M. Furi, sh.203-204

⁸ Müslim, Mesacid 1

Hız. Ömer (r.a.) da aynı rüyayı görmüştü. Bilâl'in okuduğu ezanı duyunca koşarak geldi ve rüyasını Resûlullah (s.a.v.)'e anlattı. Resûlullah (s.a.v.) de:

"Vahiy seni geçti." buyurdu. Çünkü o anda vahiy gelmişti.⁹

Hicretin birinci yılındaki olaylardan biri de nüfus sayımıdır. Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de bulunan müslümanların nüfusunu saydırdı, defterlerini tutturdu. Bu nüfus sayımı neticesinde, Medine'deki müslümanların sayısının 1500 civarında olduğu anlaşıldı.

Medine'ye hicretin ilk yılında huzur ve sakinlik hakimdi. Bu durumu bozmaya çalışanlar da çıktı. Yahudiler Medine'de bozgunculuk yapmak istediler. Mekkeli müşrikler ise İslam'ın yayılmasına baştan beri tahammül edemediler. Medine'ye saldırı planları düşündüler.

KIBLENİN DEĞİŞMESİ

Mekke müşrikleri Kâbe'yi putlarla doldurmuştu. Müslümanlar, namazlarını Mescid-i Aksâ'ya yönelerek kılıyordu. Mescid-i Aksâ, hem yahudilerin hem de hristiyanların kiblesiydi. Yahudi ve hristiyanlar, kendi kiblelerine döndükleri için müslümanları küçümsüyordu. Bu durum Peygamberimiz (s.a.v.) ve müslümanları çok üzüyordu.

Bir gün, Peygamberimiz (s.a.v.), Ben-i Seleme mahallesinde öğle namazı kıldırıyor iken ikinci rekâtın sonunda vahiy geldi. Bu ayette:

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

"Yüzünü Mescid-i Haram (Kâbe) tarafına çevir"¹⁰ buyuruluyordu. Peygamberimiz (s.a.v.) ve cemaat namazın geri kalan kısmını Mescid-i Haram'a yönelerek tamamladılar. Bu nedenle, kiblenin değişmesi emrinin geldiği bu mescide, "Mescid-i Kibleteyn" -iki Kibleli Mescit- adı verildi.

Namazda bir hitap: Artık yön Kâbe!
Kâbe, son noktası maddede sonun,
Yönlerin yönünden bir mâna kalbe;
Ne kadar yön varsa âlemde, O'nun.

N. Fazıl Kısakürek

Alınacak Dersler:

1. İbadet kiblesi ile hayat kiblesi aynı olmalıdır. Çünkü ibadet kiblesi olan Kâbe, hayatın hangi istikâmette olmasını da belirler.
2. Müslümanlar kardeştir. Müslümanlar arasında kardeşlik ve sevgi bağının kuvvetlenmesi için gayret gösterilmeli ve kardeşlik hukukuna riayet edilmelidir. Müslüman, müslümana zulmetmez, onu tehlikeye atmaz.
3. Müslümanlar, bir vücudun organları gibidirler. Organlar, birbirlerine yardımcı olurlar, birbirlerine zarar vermezler.

⁹ İslam Tarihi, M. Asım Köksal, C.1, sh. 160-163

¹⁰ Bakara, 2/144

4. Cami ve mescid, İslam toplumunu inşa etmede en önemli husustur. Müslüman bir toplum; İslam'ın inanç, amel ve ahlakına sarılmakla sağlamlık ve birbirine kenetlenmişlik¹¹ özelliğini kazanabilir. Ancak bu özelliği kazanabilmenin merkezi mesciddir.
5. Mescid, mü'minin şeytandan ve şeytanî düşüncelerden sığındığı kaledir.
6. Müslümanlarla, gayr-i müslimlerin belirlenen şartlarla barış içinde yaşamaları esastır.
7. Ezan, Tevhid inancının parolasıdır. Namaza ve kurtuluşa ermenin çağrısıdır. Bu davete kulak tıkayanlar, perişan olurlar.

Tavsiyeler:

1. Mâide suresi 67. ayetin tefsirini okuyalım.
2. Ezanın sözlerinin ne anlama geldiğini tefekkür edelim.
3. İnsanın insana verdiği haklar nelerdir? Araştıralım.

¹¹ Sâf, 61/4